

2. zagadnienia pedagogiczne, 3. zagadnienia młodzieżowe, 4. zagadnienia dotyczące mniejszości niemieckiej.

Od 4 III 1934 r. Prezydium Okręgowej Sekcji Szkolnictwa Średniego stanowili: kol. kol. Ryżewski Stefan — jako przewodniczący, Pochmara Władysław — jako sekretarz i członkowie Zarządu Sekcji: dr Majcher Wincenty i Wnuk Marian.

Walne Zebranie w dniu 25 XI 1934 r. ustala następujący nowy skład Zarządu: kol. kol. Ryżewski Stefan — przewodniczący, Pochmara Władysław — sekretarz, oraz członkowie Zarządu: dr Kasztelowicz Stanisław, dr Dąbrowa Jan i Heilig Leopold.

Okres ten rozpoczął się intensywną pracą w kierunku badania nowych programów i metod pracy w związku z wprowadzeniem nowego ustroju szkolnictwa. Opinie w tej sprawie, zwłaszcza z punktu widzenia możliwości ich wykonania przez nauczyciela, odsyłało do Zarządu Głównego celem uzgodnienia poglądów i zajęcia stanowiska. Kontynuując ideę dalszej konsolidacji ruchu nauczycielskiego, przeprowadzono pertraktacje w sprawie połączenia się z Sekcją Związku Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych, w rezultacie czego członkowie tej organizacji wstąpili do Z. N. P.

Ważnym zagadnieniem dla Sekcji było ułożenie poprawnych stosunków z kolegami powszechniakami, zwłaszcza w okresie przejściowym, kiedy nie było jeszcze dziś obowiązującego Statutu, lecz współpracę opierano na regulaminie, który posiadał liczne luki w sprawach kompetentnych poszczególnych komórek organizacyjnych.

Poczyniono próby w kierunku stworzenia referatów dla poszczególnych przedmiotów nauczania, które stałyby się platformą dla rozwoju niezależnej myśli pedagogicznej. Wypracowano kwestionariusz, który uwzględniał dane: a) o warunkach materialnych nauczyciela, b) jego pracy społecznej, c) ruchu służbowym. Dane tego kwestionariusza dały rzeczowy materiał, który służył do opracowania memoriałów do władz w sprawach dotyczących sytuacji nauczycielstwa na Śląsku.

Szczególnie drażliwym zagadnieniem był fakt przenoszenia nauczycieli z jednego do innego typu szkół. W sprawie tej Związek zajął stanowisko zdecydowanie przeciwne przenoszeniu średniaków do szkolnictwa powszechnego. W razie jednak zaistnienia sytuacji przymusowej w tym względzie wysunął postulat, ażeby w takim wypadku przeniesienie traktowano jako tylko chwilowe, przy czym ażeby etat przeniesionego nauczyciela zachowano w szkole, gdzie poprzednio pracował.

Sprawa zmiany Statutu Z. N. P. stała się dla Sekcji zagadnieniem pierwszorzędnej wagi, bo od konstrukcji tego Statutu zależało prawidłowe kształtowanie się życia organizacyjnego. Odbyto więc szereg posiedzeń i ustalono postulaty jako wytyczne dla Zarządu Głównego, które zmierzały do zapewnienia w no-

wym Statucie zupełnej autonomii dla Sekcji Szkolnictwa Średniego oraz odpowiedniego wpływu średniaków na całokształt polityki związkowej. W dniu 8 XII 1935 r. odbyły się wybory do Sekcji już na podstawie nowego Statutu, w wyniku których powołano Zarząd na okres dwuletni, którego kadencja upływa z końcem br. Skład tego Zarządu stanowili: kol. kol. Ryżewski Stefan — jako przewodniczący, dr Dąbrowa Jan — jako pierwszy zastępca, dr Żmuda Franciszek — jako drugi zastępca, Pochmara Władysław — jako sekretarz, oraz Heilig Leopold, inż. Krzemiński Bogdan, Czyżyk Kazimierz, Prade Franciszek i Broniec Karol — jako członkowie Zarządu.

Ostatni okres sprawozdawczy okazał się czasem próby dla Sekcji i Związku jako całości. Znaczne pogorszenie się sytuacji materialnej nauczycielstwa oraz wzmożone wysiłki czynników niechętnych Związkowi, zdążające do rozbicia organizacji, stworzyły sytuację bardzo trudną dla zrzeszonych Kolegów i wymagały stałego napięcia woli i trwałego pogotowia do obrony już nie tylko samych warsztatów pracy, ale po prostu zmuszały do walki o godność stanu nauczycielskiego i o ideały wychowawcze, które to zagadnienia stoją u podstaw celowości pracy nauczycielskiej.

Szczytna ambicja zrzeszonego nauczycielstwa kroczenia w pierwszych szeregach na froncie walki z mrokami średniowiecza i zacofania o upowszechnienie polskiej kultury i o krok naprzód w dziedzinie postępu w wyścigu społeczeństwa ku lepszej przyszłości, nie pozwoliła Kolegom ugiać się, lecz tylko zahartowała w walce pogłębiając przekonanie o ideowym postannictwie zawodu nauczycielskiego.

Walka, którą Koledzy podjęli w terenie, a którą można by scharakteryzować jako przyjęcie moralnego obowiązku kroczenia w awangardzie szermierzy postępu i kultury, przejawiała się w pracach Zarządu Sekcji w formie konkretnych postulatów, które stały się bądź doraźną odpowiedzią na ataki, bądź też postulatami odzwierciedlającymi nastroje i żądania zrzeszonych Kolegów w sprawach kierunkowości pracy nauczycielskiej.

Oto niektóre z tych konkretnych zagadnień stały się przedmiotem rozważań Zarządu Sekcji i materiałem do formułowania postulatów skierowanych do czynników miarodajnych, to jest do wyższych komórek organizacyjnych czy też do władz szkolnych: 1. organizacja Rad Rodzicielskich, 2. wprowadzenie na Śląsku ustawy o nowym ustroju szkolnictwa, 3. postulaty dotyczące rozmieszczenia sieci szkolnej, 4. uregulowanie stosunków w szkolnictwie komunalnym na zasadach obowiązujących w szkolnictwie państwowym, 5. postulaty o szkolnictwie mniejszościowym, 6. sprawa mianowania sekretarzy przy szkołach średnich, 7. obrona praw nabytych przez nauczycieli z egzaminami uproszczonymi, 8. zaliczenie lat służby komunalnej, prywatnej i wojskowej, 9. sprawa przenoszeń nauczycieli do szkół innego typu, 10. jaw-

ność kwalifikacji, 11. zwrot kosztów za wyjazdy służbowe i wycieczki szkolne, 12. sprawa egzaminów wstępnych do pierwszej klasy gimnazjalnej, 13. oddłużenie nauczycielstwa, 14. dodatki rodzinne, 15. ideał wychowawczy (ankieta i sprecyzowanie poglądów), 16. utrzymanie awansów automatycznych, 17. postulaty przeciwko zamiarom wprowadzenia opłat za naukę w szkolnictwie powszechnym, 18. sprawa przeciążenia nauczycielstwa pracami statystycznymi i społecznymi, 19. postulaty w sprawie liceów, 20. przeładowanie niektórych przedmiotów nauczania materiałem, 21. automatyczny awans do V grupy uposażeń, 22. uregulowanie uprawnień rad pedagogicznych i opiekunów klas, 23. dodatek mieszkaniowy dla nauczycieli szkół średnich, 24. urlopy naukowe, 25. postulaty dotyczące współpracy z organizacjami ideowo pokrewnymi, 26. spółdzielczość jako pomoc doraźna i jako idea.

Przegląd wyżej przytoczonych zagadnień, z których wiele zostało załatwionych pomyślnie, inne zaś czekają na realizację, świadczy o tym, że Sekcja silnie była związana z terenem oraz że potrafiła podjąć i podtrzymać żądania Kolegów, zwłaszcza te, które szły po myśli usunięcia zła i realizacji wspólnych ideałów określonych Statutem Związku i będących wyrazem troski o dobro nie tylko nasze, ale i powszechne.

W okresie od chwili powstania Sekcji Szkolnictwa Średniego na Śląsku do dnia 5 XII 1937 r. powstało 16 Sekcji Oddziałowych w terenie, z których cztery zostały zlikwidowane, tak że obecnie istnieje 12 Sekcji Oddziałowych, w tym 11 Sekcji Szkolnictwa Średniego oraz jedna Sekcja Szkolnictwa Zawodowego, która organizacyjnie podlega Okręgowej Sekcji Szkolnictwa Średniego. Ilość członków obecnie wynosi 159.

Zamykając bilans pracy zrzeszonych Kolegów w Sekcji Szkolnictwa Średniego na Śląsku, trzeba zaznaczyć, że trudny okres organizowania się jest już dawno za nami. Natomiast jako plusy zaznaczają się wyraźnie nabyte doświadczenie i szczerze przywiązanie Kolegów do Organizacji, co pozwala na wysnucie wniosków o dalszym pomyślnym rozwoju Sekcji na Śląsku.

Akcja prasowa

Nie zachodzi obecnie potrzeba uzasadnienia konieczności akcji prasowej. Znaną bowiem jest rzeczą, że wszędzie tam, gdzie organizuje się życie grup społecznych, gdzie prowadzi się pracę o charakterze promieniującym na otoczenie, szerszy krąg społeczeństwa, powstaje jako warunek niezbędny pismo, krystalizujące cel oraz środki, temu celowi służące. Z jednej strony chodzi o pogłębienie podstaw ideologicznych u członków zrzeszonych w organizacji, z drugiej o torowanie sobie drogi w opinii publicznej.

Z takich pobudek zrodziła się myśl wydania czasopism związkowych, temu prawu zawdzięczają swoje powstanie i byt „Ogniskowiec“ oraz „Miesięcznik Pedagogiczny“. Jeżeli chodzi o charakterystykę pełniejszą powyższych pism, wystarczy nadmienić, że bliskim jest czas 50-letniego jubileuszu „Miesięcznika Pedagogicznego“ a 15-leccia „Ogniskowca“. Będzie to więc najlepsza sposobność do podsumowania zysków, jakie stały się udziałem członków naszego Okręgu, oraz tych wartości twórczych, które postawiły na właściwy poziom rolę nauczycielstwa w życiu społecznym. W dalszym ciągu ze względu na bardzo obfity materiał trudno jest poruszyć w jednym artykule mnóstwo zagadnień, które wypełniają treść poszczególnych numerów.

„Ogniskowiec“ jest głównym organem Okręgu Śląskiego Z. N. P. Należy dobitnie stwierdzić, że w ciężkich dla Związku chwilach, a szczególnie w miesiącu przymusiłowatym (październiku), był „Ogniskowiec“ jedynym pismem związkowym, które się ukazało i dało należyty wyraz opinii związkowej wobec wytworzonej sytuacji. Jakkolwiek sytuacja nieco się polepszyła, mimo wszystko swojemu właściwemu celowi służyć będzie i zadanie swoje spełni.

Od chwili powstania pierwszych Ognisk na Śląsku w r. 1922 organizatorzy starali się spopularyzować idee Związku, zamieszczając w szeregu pism śląskich dorywcze artykuły. I tak w latach 1923-25 „Gazeta Robotnicza“ ułatwiła tę pracę, następnie „Goniec Śląski“ w roku 1924-25, a „Polak“ wychodzący w Katowicach, przeznaczył całą stronę na tygodniowy dodatek pt. „Szkoła i wychowanie“. Tutaj właśnie w każdy niemal czwartek przez cały rok 1923 można było wyczytać, co się w szkole dzieje i jak pracuje nauczycielstwo związkowe.

Z rozwojem organizacji zaszła potrzeba stworzenia własnego organu. Tak się też stało. Dnia 16 listopada 1925 r. wyszedł pierwszy numer „Ogniskowca“. W artykule wstępnym pt. „Nasze drogi“ czytamy: „Ogniskowiec“ — jako organ Komisji Zarządu Głównego Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w woj. śląskim — będzie kanwą, na której związkowa brać nauczycielstwa tkąć będzie jasne wzory z dróg swej pracy wszechstronnej obok ciemnych sylwetek i zgrzytów, jakie tu i ówdzie — już to jako zła wola, już to jako nieporozumienie pracy tej przeskadzać zechcą.“

Późniejsza rzeczywistość wykazała, że we wszystkich dziedzinach życia, związanych ze szkołą i pracą nauczycielską, trzeba było zabrać głos i ze stanowiska związkowego te zagadnienia naświetlić. Zasadniczo chodziło o pracę w szkole, jej metody oraz programy. I tutaj na przestrzeni piętnastoletniego okresu Związku dużo miejsca poświęcono w „Ogniskowcu“, a w znacznie większym stopniu w „Miesięczniku Pedagogicznym“ tym sprawom. Trzeba bowiem pamiętać, że po kilku latach walki o szkołę jednolita

wprowadzono nową reformę szkolną w r. 1932, która szkolnictwo średnie i powszechne zmieniła nie tylko pod względem organizacyjnym, ale w daleko większym stopniu pod względem programowym. Szkolnictwo wciągnięto w zakres prac ogólnopństwowych przez to, że wychowuje się młodzież dla celów narodowych i państwowych, jak tego wymaga nasza obecna sytuacja.

W zakresie spraw zawodowych nauczycielstwa przewija się szereg artykułów, poruszających kwestię uposażenia, ciągłych redukcji, obniżek, przenoszeń itp., a szczególną gorliwość okazano w walce przeciwko wprowadzeniu ustawy celibatowej na Śląsku, tak krzywdzącej z punktu widzenia ludzkiego i moralnego. Nie obcą też była sprawa stosunków prawnosłużbowych i obrony prawnej.

W dalszym ciągu problem pracy społecznej i oświaty pozaszkolnej znalazł właściwy wyraz w śląskich czasopismach związkowych. Koniecznością państwową bowiem było, aby zaległość w oświacie i kulturze polskiej na Śląsku odrobić, dążąc do jak najściślejszego zespolenia duchowego Śląska z Macierzą. Szczególną bolączką okazało się usunięcie naleciałości niemieckich w ciągu wieków, co na terenie szkolnictwa wywołało nieubłaganą walkę o duszę polską polskich dzieci. Niecnie uprawiany „handel duszami“ ze strony Niemców spotkał się ze zdecydowaną postawą nauczycielstwa, które przy współudziale innych czynników skutecznie dążyło do zlikwidowania niemal zupełnego szkolnictwa mniejszościowego, jeśli się zważy procentowy stosunek tych szkół dzisiaj i przed 15 laty. Równocześnie praca w szeregu organizacji kulturalno-oświatowych i społecznych opierała się i opiera na dużym wkładzie energii nauczycielskiej.

Ta praca nauczycielstwa, ogólnie w zasadniczych kierunkach naszkicowana, znalazła licznych przeciwników. Wywiązała się dyskusja i polemika na łamach „Ogniskowca“. Przeglądając poszczególne roczniki „Ogniskowca“, łatwo się natknąć na odpowiedzi lub wyjaśnienia z naszej strony, tak samo i słusznie skierowany atak pod adresem przeciwników był wymownym dowodem pionierskiego nastawienia pracy i twórczej postawy w życiu społecznym. Przeciwnicy są znani, czy to jeśli chodzi o „bratnie“ grupki zorganizowane nauczycielskie, czy to jeśli chodzi o odłam społeczeństwa konserwatywnie myślący. Klerykalna prasa nic ze swej strony nie uczyniła, ażeby osiągnąć zgodę w pracy wychowawczej nad młodymi pokoleniami. Związek więc mimo wszystko stanowiska swego nie zmienił, stoi nadal na nim, wierząc w jego bezkompromisową słuszość, wierząc w szczerą i prawdziwą demokrację oraz postęp.

I jeszcze jedna uwaga, gdy się mówi o charakterystycznych cechach pism związkowych, mianowicie mają te pisma, nierównomiernie wprawdzie, ale obszerny dział z życia organizacyjnego. Widać jakimi kolejami to życie organizacyjne kroczyło, jak się

rozwijało i narastało w najrozmaitszych kierunkach pracy. Dalej jacy ludzie wysuwali się na czoło i pracą kierowali, słowem z tej strony „Ogniskowiec“ jest kroniką najważniejszych przejawów życia organizacyjnego, kroniką dostępną wielu ludziom, aczkolwiek nie jest ona zupełna, bo taką być nie może i nie jest to zresztą w zamiarze pisma, zawsze jednak swoją wartość posiadać będzie, bo stanowi ułamek historii czasów naszych.

„Ogniskowiec“ jest organem związkowym na terenie śląskim. Dzięki wielu czynnikom Śląsk stał się częścią Polski nader charakterystyczną, a w okresie pewnej propagandy i organizacji ruchu regionalistycznego wysunęła się i na terenie Związku potrzeba powołania do życia Sekcji Regionalistycznej przy Okręgu Śląskim Z. N. P., której organem był kwartalnik „Ziemia Piastowska“ jako dodatek do „Ogniskowca“. „Ziemia Piastowska“ ukazała się po raz pierwszy w r. 1930 i wychodziła przez trzy lata. Jakkolwiek ten dodatek już dość dawno przestał się ukazywać, to jednak kwestia nadania „Ogniskowcowi“ częściowego charakteru pisma regionalnego nie przestała być aktualną. Owszem ukazują się artykuły o życiu umysłowym i kulturalnym Śląska, śledzi się wydawnictwa instytucji, hasłom regionalnym służących, bada się przeszłość Śląska. Rzecz prosta wszystko to się dzieje i dziać może w ramach niewielkich ze względu na specyficzny charakter pisma.

Akcja prasowa „Ogniskowca“, jak z powyższego wynika, rozszerzała się na cały szereg dodatków. Były to zazwyczaj obszernie przygotowane referaty na coroczne zjazdy organizacyjne. Nie wszystkie jednak okazują się dostępnymi obecnie, dlatego dla przykładu warto podać choćby kilka. Oto referat Gustawa Morcinka pt. „Walka szkoły polskiej o duszę dziecka jako przyszłego obywatela“, wygłoszony na zjeździe w r. 1926 i tegoż roku jako dodatek do „Ogniskowca“, nawiasem dodać trzeba, że jest to już dodatek Nr 14. Zaś jako dodatek Nr 12 ukazał się referat Janiny Zajchowskiej pt. „Stosunki szkolne na Śląsku“. W roku zaś 1927 został ogłoszony referat Józefa Syski pt. „Warunki realizacji szkoły jednolitej na Śląsku“. Rok następny przyniósł broszurę pt. „O traktowaniu uczniów szczególnie zdolnych“, którą po arkuszu dołączono do poszczególnych numerów. Były również i inne broszury.

W okresie wprowadzenia nowej reformy szkolnej w r. 1932 sprawa ta ze względu na autonomię śląską przybrała specjalny charakter. Skład ówczesny Sejmu Śląskiego zasadniczo się jej sprzeciwił, a ugrupowanie chadeckie wysunęło własny projekt reformy. Rezultatem akcji unifikacyjnej w zakresie szkolnictwa były dwie broszury Józefa Syski. Pierwsza „O rozszerzeniu Państwowej ustawy o ustroju szkolnictwa na woj. śląskie (1932), druga to „Spór o charakter szkół na Śląsku“ (1933) w dwóch nakładach, z których drugi był uzupełniony nowymi wiadomościami,

Z innych wydawnictw Zarządu Okręgu należy wspomnieć broszurę Stefana Papec'go z r. 1936 pt. „Drogi odrodzenia teatru“.

Jeśli zaś chodzi o specjalnie wydane numery „Ogniskowca“, to na uwagę zasługuje numer dziesięciolecia Związku na Śląsku w r. 1932.

Do roku 1934 „Ogniskowiec“ wychodził jako dwutygodnik. Często jednak łączono dwa numery w jeden egzemplarz. Od roku 1935 do chwili bieżącej jest miesięcznikiem, stosownie do akcji prasowej Związku w skali ogólnopolskiej.

Z początku był organem Związku dla górnośląskiej części województwa śląskiego, dla cieszyńskiej takim organem był „Miesięcznik Pedagogiczny“, do wprowadzenia w życie nowego Statutu Z. N. P. każdy członek był zobowiązany prenumerować „Ogniskowca“ na Górnym Śląsku, później wyodrębniono fundusz prasowy ze składek członkowskich i każdy członek Związku w woj. śląskim otrzymuje go bezpłatnie. „Ogniskowiec“, jak już powiedziano, jest głównym organem Okręgu Śląskiego Z. N. P. i redagowany jest w siedzibie Zarządu Okręgu, z tego powodu nim specjalnie zająć się trzeba było. „Miesięcznik Pedagogiczny“ wychodzi nadal i swoją rolę, jakkolwiek w mniejszym zakresie, spełnia.

Istniała mniej więcej od r. 1930 Komisja Prasowa przy Zarządzie Okręgu. Zadaniem jej było zgrupowanie ludzi chętnych do pracy publicystycznej. I nie chodziło jedynie o to, aby artykułami zasilać własne pisma, ale raczej o zamieszczanie artykułów w innych pismach, Związkowi sprzyjających. Ze sprawozdań Komisji wynika, że odbywały się zebrania członków Komisji, poruszano specjalne zagadnienia, pisano do różnych pism, w „Ogniskowcu“ zaś samym mimo wszystko przesuwają się te same nazwiska czy pseudonimy. Jest ich stosunkowo niewielka liczba, szczególnie w pierwszym dziesięcioleciu.

W chwili obecnej zasadniczy komplet redakcyjny stanowią przewodniczący wydziałów Zarządu Okręgu z precesem włącznie oraz redaktor, którego zadaniem jest gromadzenie materiału i przygotowanie poszczególnych numerów.

Ze względu na fakt, że żadne centralne pisma związkowe, poza dziecięcymi wychodzić nie będą przez pewien czas z przyczyn powszechnie znanych, specjalnego znaczenia nabiera w terenie organ prasowy Okręgu, który ma zastąpić z konieczności wszystkie inne pisma dotychczasowe Związku. Rolę tę spełnić musi, tak jak ją spełnił swym ostatnim numerem.

Redaguje Komitet. — Redaktor odpowiedzialny: Józef Klinowski —
Katowice, ul. Bogucicka 4.
Drukarnia P. Mitreği w Cieszynie.

Wielki wybór nowości zimowych!

Dla Szanownej Klienteli sprowadziliśmy najnowsze wzory mody zimowych, które na pewien czasokres sprzedawać będziemy po niższych cenach i to:

Manufaktura, materiały wełniane i jedwabne. Pończochy i rękawiczki, kamizelki wełniane, pulowerki. Bielizna męska i damska. Towary krótkie według najnowszej mody. Poza tym polecamy wszelkie towary do robótek ręcznych. Dla kościołów, klasztorów i szkół — specjalne ceny!

DOM TOWAROWY

BRACIA DROST

Katowice, Pierackiego 10 (dawniej Bobrek).

Dostawca szpitali, Kas chorych, lecznic itp.

MILDNER i SKA, Sp. z o. o.

Wytwórnia narzędzi chirurg., mebli lekarskich i aparatów ortop.

Katowice, ul. Marsz. Piłsudskiego 10, tel. 335-91

Poleca po cenach przystępnych: Wszelkie narzędzia lekarskie, meble szpitalne, mikroskopy, przybory laboratoryjne, artykuły sanitarne dla pielęgnowania zdrowia i chorych itp.

Uwaga na firmę: **Marsz. Piłsudskiego 10** Obsługa fachowa.

KSIĘGARNIA KATOLICKA

Katowice, ul. św. Jana 14,
tel. 312-10

KSIĄŻNICA ŚLĄSKA

Katowice, Dworcowa 18,
tel. 340-88

Posiadamy przedstawicielstwa wydawnictw pedagogicznych. Każdy podręcznik szkolny i każda nowość pedagogiczna znajduje się na składzie.

Książki szkolne — Materiały piśmienne — Lektury

Edmund Górski

KSIĘGARNIA I SKŁAD NUT

KATOWICE

ul. Młyńska 4 (gmach Magistratu) — P. K. O. 306584 — Tel. 334-71

Wypożycz. książek — Pomoce naukowe — Prenumerata czasop.

Poleca **KSIĄŻKI** ze wszystkich dziedzin wiedzy

NUTY w wielkim wyborze, największy wybór na terenie woj. śląskiego.

P. CZARNECKI

KATOWICE

ul. Pocztowa 2 — Telefon 2366

Pierwszorzędny magazyn artykułów męskich

**„NASZA KSIĘGARNIA“ S. A.
ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO
Warszawa, ul. Świętokrzyska 18.**

zawładamiam, że już ukazała się z druku książka p. t.

KARTKI Z DZIEJÓW RUCHU NAUCZYCIELSKIEGO W POLSCE

kol. Zygmunta Nowickiego, v-prezesa Z. N. P.

W celu ustalenia nakładu uprzejmie prosimy Ogniska oraz Szan. Koleżanki i Kolegów o możliwie odwrotne nadsyłania zamówień. Cena książki wynosi zł 1.20 z przesyłką.

Przy zakupie ponad 5 egzempl. udzielany będzie rabat 20%.

Ostatnie nowości wydawnicze.

<i>Biegeleisen W. L., prof. Wstęp do nauki ekonomii społecznej. Tom I. Teoria relatywizmu gospodarczego . . . . .</i>	18.—
<i>Hirszfeldowa H., dr. Z zagadnień dziedziczności i eugeniki</i>	2.—
<i>Michaelis K. Bibi podróżuje. Powieść dla młodzieży. Przekład A. Waldenbergowej . . . . .</i>	4.—
<i>Pohoska H. Dydaktyka historii. Wyd. II uzupełnione i rozszerzone, dostosowane do nowych programów . . . . .</i>	18.—
<i>Sokolowski J. B. Zarys metodyki obserwowania ptaków. Z ilustracjami. Treść: Wstęp. Obserwowanie ptaków na swobodzie. Hodowla ptaków. Interpretacja zaobserwowanych szczegółów. Preparowanie ptaków. Fotografowanie . . . . .</i>	1.10
<i>Suchodolski B. Polityka kulturalno-oświatowa w Polsce. współczesnej . . . . .</i>	2.50

Przewodnik po Polsce w 4 tomach.

Już wyszedł tom I. Polska północno-wschodnia. 16 map i 4 plany miast. Str. I—LII + 270 w oprawie	9.—
Treść: Kraina I Wileńszczyzna, II Nowogródzczyzna, III Grodzieńszczyzna, IV Suwalszczyzna, V Kurpiowszczyzna, VI Puszcza Białowieska i Świsłocka, VII Podlasie, VIII Polesie.	

WYKAZ NAZWISK DOSTRZEŻONYCH W OGNISKOWCACH

<i>Nazwisko i imię</i>	<i>numer</i>	<i>strona</i>	<i>Nazwisko i imię</i>	<i>numer</i>	<i>strona</i>
Babel Jan	2	40,41	Górnik Piotr	1.	63
Bakoś Mieczysław	2	45	Grażyński Michał	1/2	752
Baściak	1	20	Gryń Zygmunt	1.	42
Benoni-Dobrowolska Julia	1	44	Gutowski T	1/2	64,65/40
Bieńkowski Zygmunt	1	21,32	Hejnar Józef	1.	21, 22, 31, 64, 65, 70
Błach Franciszek	1/2	42/40	Helig Leopold	2	59, 76. 77
Błasiński Stanisław	1	1,6,12,16,21, 38,39,40,65	Hilewicz Stanisław	1.	44
Błasiński Stanisław	2	59,77	Hulek Piotr	1.	42
Broniec Karol	2	77	Jabłoński	1.	45
Brzostyńska B.	1	43	Jakubik Jan	2	41
Chodacki Marian	2	59	Janas	1.	6
Cieślar Michał	1	21,32	Janicka Maria	1.	21,32
Cięciała	2	59	Janik Antoni	1.	21, 32
Czoppówna Maria	2	72,40,45	Jaroszówna Zofia	1.	22
Czorny St.	2	40	Jasiński Józef	1.	41
Czyżyk Kazimierz	2	77	Jędrzejek Stanisław	2	59
Dąbrowa Jan	2	40,76,77	Jotejko Józefa	1.	37
Dąbrowski Tomasz	1	21	Józefowicz Feliks	2	40, 41
Denter Zygmunt	1	4	Kardaś Jakub	1.	21, 47, 63
Deptowski Stefan	2	40, 41,59	Karpa Władysław	1.	22
Drwięga	1	31,65	Karwan Władysław	1.	22
Duda Edmund	1	39,42	Kaszper Jerzy	1/2	66/41
Dudziński Eustachy	1	39	Kasztelanowicz Stanisław	2	41
Dybczyński Tadeusz	1	4	Kinsner Eugeniusz	1/2	48/40, 41
Dynowicz Władysław	2/1	41/68	Kisiel Jerzy	1.	22, 48
Dzięgiel Władysław	2	75	Kłapa Władysław	2	41
Fitzówna Maria	1	21	Klimek (Karol?)	2	37
Fołek Jan	2	59	Klinowski Józef	2	59
Furman Tadeusz	1/2	21/40	Klinowski Józef	2	82
Gabzdyl T(eofil)	2	40	Kocój Jan	1.	42
Gasztych Piotr	2/1	40-/69	Kocój Józef	1.	39
Gawlas J	1	48	Koluszko Bolesław	1.	63
Gierat T	2	40	Kołpanowicz Franciszek	1.	41
Gładysz T	2	40	Konasiewiczówna Michalina	2	40, 59
Gnus Ryta	1	44	Kopaczko Jan	2	59
Goldscheider Ludwik	1	39			
Goneta Józef	1	21,32,43,44			

WYKAZ NAZWISK DOSTRZEŻONYCH W OGNISKOWCACH

<i>Nazwisko i imię</i>	<i>numer</i>	<i>strona</i>	<i>Nazwisko i imię</i>	<i>numer</i>	<i>strona</i>
Kossakiewicz Kazimierz	1/2	67/41	Obiegłowa Stanisława	1.	21
Kostecka Maria	1	22	Ogiegłowa Stanisława	1.	33
Kosztelowicz Stanisław	2	76	Pagiela Franciszek	1.	21, 32
Kozicki Marcel	1	22	Pagiela Franciszek	1.	67
Krawiec Florian	1	49	Palczyński	1.	43
Krzemiński Bogdan	2	77	Pałczyński Antoni	1.	39
Kubiczek Henryk	1	21	Pawlus J	2	40
Kubiczek Jerzy	1	66	Piąty	1	65
Kubienek Henryk	1	32	Piłsudski Józef	1/2	5, 17/36
Kubisz Jerzy	1/2	17/37	Piszczkiewicz Wojciech	1	21
Kubit Józef	2	59	Pochmara Władysław	2	76, 77
Kuczejda Jan	1	48	Prade Franciszek	2	77
Kukucz Rudolf	1	42	Prauss Ksawery	2	37
Kuliga Wojciech	1	21, 22, 63, 65	Prażmowski Józef	1/2	12/59
Kulik Marian	1	43	Pszczółka Paweł	1	64
Kumaniecki Karol	1	63	Renowicz Karol	1.	21, 39, 46
Kuźniarski Adam	1	21, 32, 68	Ręgorowicz Ludwik	1	7
Lichtenberg Jan	1	22	Ręgorowicz Olga	1	44
Linca Władysław	1	67	Rogowski	1/2	67/41
Lipowczan Paweł	1	65	Rohbrach Eugeniusz	1	42
Łaszczok Jan	1	63, 64	Rozmarynowiczówna Irena	1	39
Łukasziewiczówna	1	64	Rumun Edward	1	39
Mangold Jan	2	41, 48	Rymorzowa (Stanisława)	1	37
Majcher Wincenty	2	76	Ryżewski Stefan	2	40, 45, 76, 77
Maliczak Ludwik	1	40, 42	Rzeszowski Stanisław	1	12,21,32
Mazanek Roman	1	21, 22, 32, 41, 45, 46, 71	Rzeszowski Stanisław	2	40, 41, 45, 59
Merklinger Edward	2	75	Rzeszótka Aleksander	1/2	12/59
Mijal Józef	1.	67	Rzeźniczek	1	65
Mijal Józef	2	41	Schmidt Antoni	1	12
Morcinek Gustaw	2	81	Siara (Aleksy) ks. dr	2	73
Musioł Paweł	2	68	Siemaszkowa Helena	1	22
Niebieszcząńska-Liwingierowa Halina	1	44	Sierosławska Anna	1/2	21, 44/72
Nowak Stanisław	1	20, 46, 52	Sikora Jan	1	45, 46
Nowak Stanisław	2	36, 52	Skafka Tadeusz	1/2	21, 43/75
Nowicki Zygmunt	2	36	Skoczek Józef	1.	21, 31, 45, 64

WYKAZ NAZWISK DOSTRZEŻONYCH W OGNISKOWCACH

<i>Nazwisko i imię</i>	<i>numer</i>	<i>strona</i>	<i>Nazwisko i imię</i>	<i>numer</i>	<i>strona</i>
Skorupa	1	31	Szmyd Franciszek	1	21, 22, 24,
Sławiczek	2	59	Sztuka Adam	1	39
Sławiczek Jan	2	59	Szwedler (Franciszek?)	1.	32
Smulikowski	1	20	Święch	1	65
Smulikowski Julian	2	36	Tałaj (Piotr?)	1	31
Sobolski Konstanty	1/2	43/75	Tałaj	1	65
Stabrawa Stanisław	2	59	Tomczakówna	1	64, 65
Stachowski Antonii	1	63, 64	Tarnowski Tadeusz	2	59
Stalmach Paweł	1	19	Tor Józef	1	43, 44
Krawczyk Stanisław	1	38	Trembaczewski (Szczepan?)	1.	49
Stanuch Władysław	1	22, 30, 60	Wałkówna Antonina	2	40
Stolarz Józef	2	59	Wlekliński Marian	1	41
Stopa	1	43	Wnuk Marian	2	76
Stryjewski	1	63	Wojda Antoni	1	40
Stwerka Klemens	1	63	Wojnarski Franciszek	1	22, 67
Stypa Tadeusz	1	21	Zajączek Stefan	1	22
Suda Ludwik	2	36	Zajchowska Janina	1.	21, 22
Syska Józef	1	21, 22, 32, 38, 40, 41, 49, 59, 71, 81	Ziamba Marian	1	21
Szafran (Tadeusz?)	2	41	Żebrok Jan	1	21, 32, 22, 67
Szmidt Antonii dr	2	32, 40, 41	Żebrok Jan	2	41
			Żmuda Franciszek	2	77

SŁOWNIK POJĘĆ, TERMINÓW I SKRÓTÓW ZNALEZIONYCH W OGNISKOWCACH

Biały Krzyż—Polski Biały Krzyż. Polski Biały Krzyż został utworzony w Nowym Jorku w maju 1918 roku i działał do grudnia 1961 roku w Wielkiej Brytanii, gdzie doszło do jego rozwiązania. Organizację powołano w celu niesienia pomocy i dawania opieki wolontariuszom służącym w Polskiej Armii we Francji, nie tylko w obozach, lecz i na polu walki, głównie zaś w celu opiekania się rannymi i rozdawania darów przysyłanych przez krewnych i przyjaciół żołnierzy. Myśl powołania Polskiego Białego Krzyża wyszła od Ignacego J. Paderewskiego. Poinformował o tym w czasie Sejmu Polskiego w Detroit 26 sierpnia 1918 roku, stwierdzając: »Powstał (...) Polski Biały Krzyż. Jeżeli praca przy nim jest mojej żony i grona zacnych ludzi, co jej pomagają, to myśl Polskiego Białego Krzyża jest moja.«.

W 1918 roku nie można było powołać Polskiego Czerwonego Krzyża, gdyż nie było takiego państwa. Stąd pomysł i powołanie takiej organizacji.

Centralne Biuro Szkolne—po wybuchu I wojny światowej ożywiła się działalność polskich środowisk nauczycielskich. W 1914 r.

powstała w Warszawie Komisja Pedagogiczna. Jej odpowiednikiem w Krakowie było założone w 1915 r. Centralne Biuro Szkolne. Zorganizowano ogólnopolskie zjazdy nauczycielskie: w Warszawie w grudniu 1917, w Krakowie w styczniu 1918 i w Piotrkowie w sierpniu 1918; powstały pierwsze organy mające na celu koordynację poczynań organizacyjno-oświat.: Komisja Pedag. 1914 w Warszawie, Centralne Biuro Szkolne 1915 w Krakowie. W Warszawie w 1915 rozpoczęto prace związane z nową organizacją uniwersytecką i politechniczną (zał. 1898). Projekty przyszłej organizacji szkolnictwa w niepodległej Polsce stały się przedmiotem dyskusji na kolejnych zjazdach nauczycielskich: XII 1917 w Warszawie, I 1918 w Krakowie, VIII 1918 w Piotrkowie. Powołana przez władze niemieckie po zajęciu Warszawy Rada Regencyjna, a następnie Rada Stanu Królestwa Polskiego doprowadziły do powstania Departamentu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, który w XII 1918 przekształcił się

SŁOWNIK POJĘĆ, TERMINÓW I SKRÓTÓW ZNALEZIONYCH W OGNISKOWCACH

w Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (MWRiOP); tekę pierwszego w niepodległej Polsce ministra oświaty objął K. Prauss.

Ch. D.—najprawdopodobniej Polskie Stronnictwo Chrześcijańskiej Demokracji. Partia ta wielokrotnie zmieniała swoją nazwę i sojusze, stąd wygodniej w tekście dziennikarskim było ją nazwać w skrócie Ch. D. Tekst sugeruje, że ugrupowanie to wspólnie z Narodową Partią Robotniczą złożyło projekt ustawy do Sejmu Śląskiego. Kilka miesięcy później, w październiku 1937 roku, obie te partie stworzyły Stronnictwo Pracy.

Dom Narodowy w Cieszynie—„Uroczyste otwarcie budynku, pierwotnie nazwanego Domem Polskim, nastąpiło 20 stycznia 1901 r. Po oficjalnej inauguracji Dom włączył się w życie społeczności na Śląsku Cieszyńskim. Na parterze mieściły się restauracja, kawiarnia, sklep spożywczy i papieżniczy. Nieco później działał tam również złotnik i zegarmistrz. Lokale gastronomiczne stanowiły zaplecze dla spotkań, narad, konferencji i innych wydarzeń”.

Dom stał się ośrodkiem polskiego życia towarzyskiego i kulturalnego w Cieszynie. Siedzibę znalazły w nim instytucje i stowarzyszenia kulturalne, oświatowe i gospodarcze. Wśród nich były m.in. wydział Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Macierz Szkolna dla Księstwa Cieszyńskiego, Czytelnia Ludowa, Towarzystwo Oszczędności i Zaliczek, a także Towarzystwo Rolnicze. Działał również ludowy teatr amatorski.

W okresie I wojny działalność kulturalna nieco wyhamowała. Nadal kładziono jednak duży akcent na edukację i wychowanie narodowe. „Celem było rozbudzenie świadomości narodowej, jej utrwalanie oraz przybliżenie polskiego dziedzictwa kulturowego. Do tego doszły pierwiastki wychowania patriotycznego. Trend ten dominował aż do zakończenia działań wojennych”.

Dom Polski był siedzibą powstałej 19 października 1918 r. Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, pierwszego polskiego organu władzy terenowej. Na jej czele stanęli: katolicki ksiądz Józef Londzin, wywodzący się z ewangelickiej rodziny dr Jan Michejda oraz socjalista Tadeusz Regier.

Po odzyskaniu niepodległości Dom stał się oparciem dla wielu polskich instytucji, organizacji i stowarzyszeń. „Działalność kulturalno-oświatowa zmierzała do silniejszego zespolenia Ziemi Cieszyńskiej z resztą kraju” – powiedział Cieślak. Odbывały się liczne koncerty, recitale i występy muzyczne, a także wieczorki i zabawy taneczne, sylwestrowe i karnawałowe.

W okresie międzywojennym Dom Polski zmienił nazwę na Dom Narodowy. „W tamtym okresie bywanie na imprezach w nim organizowanych było nie tylko w dobrym tonie, ale również podkreślało przynależność narodową i poczucie polskości uczestników” – podkreślił dyrektor Domu Narodowego.

Wypowiedzi zamknięte w cudzysłowie są autorstwa Adama Cieślara, obecnego dyrektora Domu.

Fundacja im. dr Józefy Joteyko—nie udało mi się znaleźć żadnej informacji o tej instytucji.

Gazeta Polska—dziennik informacyjno-polityczny o orientacji sanacyjnej wydawany w latach 1929-39 w Warszawie.

Gazeta Radzionkowska—mutacja Gazety Tarnogórskiej ukazująca się w latach 30-tych XX wieku w nakładzie około 200 egzemplarzy.

Gazeta Robotnicza—czasopismo powołane do życia

w Berlinie 3 stycznia 1891 roku przez polskich socjalistów działających w socjaldemokracji niemieckiej (SPD). Redaktorem sygnowany był Władysław Kurowski, a po jego śmierci od lipca 1892 - Franciszek Morawski. Gazetę redagowali również Ignacy Daszyński, Stanisław Grabski i Stanisław Przybyszewski.

Ukazywała się ze zmiennym podtytułem, na początku: „Organ partii socjalno-demokratycznej”, od 7 lutego 1891 – „Organ socjalistów polskich”. Od 1901 – „Pismo poświęcone sprawom polskim ludu pracującego w zaborze pruskim. Organ Polskiej Partii Socjalistycznej”.

Od 1901 roku redakcja została przeniesiona do Katowic. W 1907 pismo miało 800 prenumeratorów na Śląsku, a w 1910 nakład wynosił 6000 egzemplarzy, w tym 3000 prenumeratorów.

W dwudziestoleciu międzywojennym organ Okręgowego Komitetu PPS Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego (w 1928 redaktorem naczelnym „GR” został Henryk Sławik). Gazeta wychodziła także po wojnie.

Goniec Śląski—czasopismo z licznymi dodatkami wydawane w latach 1921 – 1933 w Bytomiu (Niemcy).

Kattowitzer Zeitung—założycielem gazety był katowicki księgarz Gottfried Siwinna. Pierwszy numer wydano w 1869 pod nazwą „Allgemeiner Anzeiger für den ober-schlesischen Industriebezirk”, która funkcjonowała do 1874. Wydawnictwo i drukarnia znajdowała się przy Grundmannstrasse 12 (dziś ulica 3 Maja 12). Po podziale Górnego Śląska, Carl Siwinna sprzedał gazetę 1 grudnia 1921 i przeprowadził się do Berlina. Od 1921 drukiem książek i publikacji prasowych zajęła się spółka *Katowice Company Ltd.* W następnym roku gazeta stała się organem Deutsche Partei (Pol. *Niemieckiej Partii*). W czasie II wojny światowej hitlerowcy przenieśli siedzibę dziennika na *Roonstrasse 11* (obecnie ul. Jana III Sobieskiego); jego zarządcą komisarycznym został Theodor Konopka¹. Ostatnie wydanie zostało opublikowane w dniu 23 stycznia 1945 (cztery dni przed wkroczeniem do Katowic Armii Czerwonej).

Komisja Cieszyńska—nazwa przyjęta w sprawozdaniu dla części Związku działającego na Śląsku Cieszyńskim, w odróżnieniu od Komisji Śląskiej, skróconej nazwy Związku działającego na części pruskiej Śląska.

Komisja Międzysojusznicza w Opolu—Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa na Górnym Śląsku (fr. Commission Interalliée de Gouvernement et de Plébiscite de Haute Silésie) – międzynarodowa komisja działająca od 11 lutego 1920 do 10 lipca 1922, powołana na mocy 88 art. traktatu wersalskiego i umowy francusko-niemieckiej z dnia 9 stycznia 1920 w celu przeprowadzenia plebiscytu na Górnym Śląsku. Zadaniem Komisji i towarzyszących jej wojsk alianckich było dopilnowanie prawidłowego przebiegu kampanii plebiscytowej i samego głosowania oraz utrzymanie porządku oraz spokoju. W założeniu Komisja miała być organem bezstronnym. W rzeczywistości był w niej odzwierciedlony spór, jaki toczyły między sobą zwycięskie państwa Ententy o dostęp do gospodarki niemieckiej.

Komisja Szkolna w Cieszynie—w okresie od 4 listopada

SŁOWNIK POJĘĆ, TERMINÓW I SKRÓTÓW ZNALEZIONYCH W OGNISKOWCACH

1918 do 15 lipca 1922 roku szkolnictwem w polskiej części Śląska Cieszyńskiego kierowała Komisja Szkolna Księstwa Cieszyńskiego na czele z Ludwikiem Patrynem oraz Ernestem Farnikiem, a następnie Wydział Oświecenia Publicznego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach.

Komisja Śląska—patrz „Komisja Cieszyńska”.

Komisja Zarządu Głównego Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych Okręg Śląski.

Konwencja Genewska—Polsko-Niemiecka Konwencja Górnośląska (konwencja genewska). Na niemieckim Górnym Śląsku pozostała duża liczba Polaków, a w polskiej części sporo Niemców. By uregulować zasady mniejszości narodowych, które pozostały po obydwu stronach nowej granicy, oba państwa zostały zobowiązane do zawarcia specjalnego porozumienia, gwarantującego prawa mniejszości narodowych. Ta Polsko-Niemiecka Konwencja Górnośląska (zwana także „konwencją genewską”) została podpisana przez rządy obu państw 15 maja 1922 roku i miała obowiązywać przez 15 lat. Niemcy i Polska wiążąco zaakceptowały przepisy prawa materialnego, które obowiązywało w chwili podziału obszaru Górnego Śląska. Dotyczyły one m.in.: górnictwa, przemysłu, handlu, ubezpieczeń społecznych, ustawodawstwa pracy itp. Konwencja porządkowała również tzw. mały ruch graniczny i konkretyzowała wzajemne zobowiązania obu państw dotyczące mniejszości narodowych po obu stronach granicy. Na polskim Górnym Śląsku ustawodawstwo niemieckie (pruskie) miało obowiązywać w wielu sferach życia społecznego, co z perspektywy czasu miało swoje dobre i złe strony dla mieszkańców województwa śląskiego. Pozytywnie spoglądano na te zapisy legislacji pruskiej, które dawały rozwiązania korzystniejsze niż w pozostałej części Polski (np. w kwestii ubezpieczeń społecznych), a negatywnie odbierano ograniczenie kompetencji państwa polskiego (np. w sprawach szkolnictwa). Konwencja genewska często była w Polsce widziana jako utrudniająca integrację z Polską, a także wewnętrzną unifikację województwa śląskiego (części cieszyńskiej oraz górnośląskiej). Większość przepisów konwencji (liczyła ponad 600 artykułów) traktowała o sprawach gospodarczych i socjalnych. Ponadto porządkowała kwestie związane ze stanowieniem prawa dotyczącego mniejszości narodowych, ochrony praw nabytych, obywatelstwa, a także kwestii wyznaniowych, szkolnych i językowych. Powołano specjalne organy mające sprawować pieczę nad wykonaniem konwencji. Od ich decyzji można było odwołać się do Rady Ligi Narodów (na Górnym Śląsku działały specjalnie powołane organy kontrolujące wykonywanie konwencji: Górnośląska Komisja Mieszana w Katowicach i Górnośląski Trybunał Rozjemczy w Bytomiu). W związku z tym województwo śląskie, jako jedyny w Polsce region, w dawnej części pruskiej poddawało się ingerencji czynników zewnętrznych.

Kurier Śląski—pismo wydawane w Katowicach w latach 1907-1922.

Kwartalnik Ziemia Piastowska—dodatek regionalny do „Ogniskowca”.

„**Lignoza**”—zakłady materiałów wybuchowych w Krywałdzie. Krywałd – w chwili obecnej część Knurowa.

LMK—Liga Morska Kolonialna i Rzeczna powstała 27 kwietnia 1924 roku z przekształcenia Ligi Żeglugi Polskiej. Od października 1930 zmiana nazwy na Liga Morska i Kolonialna (LMK).

W latach 30. XX wieku prowadziła zbiórkę pieniędzy na Fundusz Obrony Morskiej, które m.in. przeznaczono na dofinanso-

wanie budowy okrętu podwodnego „Orzeł”. Wydawała miesięcznik „Morze” i kwartalnik „Sprawy Morskie i Kolonialne”.

LOPP—Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej – masowa polska organizacja paramilitarna powołana w 1928 z połączenia założonej w 1923 Ligi Obrony Powietrznej Państwa i założonego w 1922 Towarzystwa Obrony Przeciwgazowej. Miała na celu promowanie lotnictwa sportowego, komunikacyjnego i wojskowego. Działała do wybuchu II wojny światowej w 1939 r.

Macierz Szkolna—Macierz Ziemi Cieszyńskiej (Macierz Szkolna dla Księstwa Cieszyńskiego, po 1918 Macierz Szkolna Ziemi Cieszyńskiej) – jedna z najstarszych śląskich organizacji patriotycznych, powstała 9 listopada 1885 r. **Miesięcznik Pedagogiczny**—pismo poświęcone szkole i rodzinie. Organ Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego w Cieszynie. Wydawane w latach 1892-1939.

Narodowo Chrześcijańskie Zjednoczenie Pracy—ugrupowanie polityczne skupiające zwolenników sanacji w Województwie Śląskim. Powstało w listopadzie 1927 r. z inicjatywy wojewody Michała Grażyńskiego (początkowo pod nazwą Polskie Zjednoczenie Pracy) jako blok stronnictw polskich obejmujący nie tylko ugrupowania piłsudczykowski (Związek Naprawy Rzeczypospolitej, Narodowa Partia Robotnicza-Lewica, Partia Pracy), ale też Związek Śląskich Katolików ks. Józefa Londzina oraz śląskie organizacje Narodowej Partii Robotniczej (prawicy), PSL „Piast” i Związku Ludowo-Narodowego.

NPR—Narodowa Partia Robotnicza – polska partia polityczna, działająca w latach 1920–1937. NPR odwoływała się do klasy robotniczej, jednak w przeciwieństwie do partii marksistowskich głosiła program solidaryzmu narodowego. Na czele NPR stali m.in. Karol Popiel, Ludwik Waszkiewicz, Adam Chądzyński. Do bastionów politycznych NPR należały tereny dawnego Królestwa Prus – Pomorze, Wielkopolska i Górny Śląsk.

Ogniskowiec – miesięcznik, wydawany początkowo co dwa tygodnie. Organ Zarządu Okręgu Śląskiego ZNP ukazywał się w latach 1925-1939. Reaktywowany w 2008 roku przez Kazimierza Piekarza, ówczesnego prezesa Okręgu Śląskiego.

O.M.P., Organiz. Mł. Prac.—Organizacja Młodzieży Pracującej, prorządowa ideowo-wychowawcza organizacja młodzieży, zał. w 1933 w celu zjednoczenia młodzieżowych organizacji robotniczych i rzemieślniczych; głosiła hasła antykapitalistyczne; program zakładał opiekę nad młodzieżą pracującą, wychowanie w duchu państwowym i kulcie J. Piłsudskiego; prowadziła nauczanie, kluby sportowe, organizowała obozy wypoczynkowe, a dla bezrobotnej młodzieży—akcje dożywiania i pomoc w zatrudnieniu; współpracowała z BBWR oraz organizacjami młodzieżowymi, m. in. z Legionem Młodych i Strażą Przednią; X 1937 podpisała z ZHP, Strzelcem i Centralnym Związkiem Młodej Wsi wspólną deklarację ideową i porozumienie o współpracy; II 1938 przystąpiła do Służby Młodych (federacja organizacji młodzieżowych powołana przy OZN); w 1933 liczyła ok. 15 tys. członków, w 1937 – 16,8 tys.; prezes ZG – J. Gorzechowski, prezes Wydziału Wyko-

SŁOWNIK POJĘĆ, TERMINÓW I SKRÓTÓW ZNALEZIONYCH W OGNISKOWCACH

nawczego — A. Małeki; organy prasowe: „Obóz Młodych”, od 1938 „Cześć Pracy”; istniała do 1939.

PSNŻ—Państwowe Seminarium Nauczycielskie Żeńskie w Płocku.

PCK—Polski Czerwony Krzyż, organizacja w Polsce nieco młodsza od Białego Krzyża, sięgająca swymi korzeniami lat 60 XIX wieku. Początkowo na czele obu organizacji stała Helena Paderewska, żona Ignacego.

Pilaszków—miejscowość uznana za symboliczne miejsce narodzin Związku Nauczycielstwa Polskiego. W chwili obecnej siedziba Muzeum Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Pismo dla młodzieży „Młodzież Śląska”—czasopismo redagowane przez Ignacego Chmurę. Ukazywało się w latach 1931-1932. Wydawcą było Ognisko ZNP w Knurowie.

Polak—gazeta w języku polskim ukazująca się trzy razy w tygodniu, wydawana w latach 1905-1926, założona przez Wojciecha Korfantego po jego odejściu z redakcji „Górnoślązaka”. Związana z politycznym centrum. W roku 1910 z powodu słabej kondycji finansowej, wykupił ją koncern „Katolika”, a Korfanty został zatrudniony na stanowisku redaktora. Od 1918 roku była organem centrowej partii Narodowego Stronnictwa Robotników (od 1920 roku Narodowa Partia Robotnicza). W winiecie gazety cytowano Adama Mickiewicza: „W słowach tylko chęć widzimy, w działaniu potęgę”. Publikowała wieści ze świata i okolicy, powieści w odcinkach, zawierała również ogłoszenia i reklamy.

Polonia—śląska gazeta codzienna pod redakcją Wojciecha Korfantego. Ukazywała się w latach 1924 – 1939. Wydawca: Śląskie Zakłady Graficzne i Wydawnicze "Polonia" Spółka Akcyjna.

Polska Zachodnia—organ prasowy sanacyjnego Narodowo Chrześcijańskiego Zjednoczenia Pracy. Gazeta wydawana w latach 1926-1939. Redaktor Rumun Edward, wydawnictwo Spółka Wydawnicza „Polska Zachodnia”.

Polski Komisariat Plebiscytowy—był organem zajmującym się sprawami plebiscytu na Górnym Śląsku w zakresie akcji propagandowej, wywiadu i przygotowywania przyszłej polskiej administracji. Siedziba mieściła się w Hotelu "Lomnitz" przy ul. Gliwickiej 17 w Bytomiu. Działał od lutego 1920 do kwietnia 1921 (oficjalnie rozwiązany w lipcu 1921).

Polski Związek Nauczycielski—jedna z licznych organizacji nauczycielskich, z których powstanie ZNP.

Polskie Towarzystwo Pedagogiczne—w maju 1888 roku Jerzy Kubisz i Jerzy Michejda tworzą Kółko Nadwiślańskie w Ustroniu, przemianowane po zatwierdzeniu statusu na Polskie Kółko Pedagogiczne. Po ośmiu latach działalności, w październiku 1895 r. zmienia się w Polskie Towarzystwo Pedagogiczne. Siedzibą nowego Towarzystwa jest Cieszyn. Oficjalne ukonstytuowanie miało miejsce 5 września 1896, po zatwierdzeniu statutu przez rząd krajowy w Opawie. Jego organem jest Miesięcznik Pedagogiczny. Uwaga - Towarzystwa tego nie należy mylić z powstałym we Lwowie w 1868 Towarzystwem Pedagogicznym.

Pomorski Związek Towarzystw Nauczycieli Polaków w Grudziądzu—jedna z licznych organizacji nauczycielskich tworzących się na Ziemiach Polskich po odzyskaniu niepodległości. „Ogniskowiec” pisze „...z biegiem czasu przekształcają się w organizacje do dzisiaj istniejące”. Dotarło do informacji Jana Tkaczyka, który był twórcą Związku Towarzystw Nauczycieli

Polaków Katolików Województwa Pomorskiego z siedzibą w Grudziądzu. Stowarzyszenie najprawdopodobniej połączyło się ze Stowarzyszeniem Chrześcijańsko Narodowym Nauczycielstwa Szkół Powszechnych.

Poradnia Pedagogiczna—poradnia niosąca pomoc nauczycielom w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych.

Poradnia Wychowania Przedszkolnego w Mysłowicach—poradnia oferująca pomoc nauczycielom przedszkoli w pracy dydaktycznej i organizacyjnej placówki oraz pomoc w kształceniu.

POW—prawdopodobnie Polska Organizacja Wojskowa, a raczej organizacja zrzeszająca kombatantów tejże organizacji.

Powstańcy—prawdopodobnie zbiorcza nazwa wszystkich organizacji kombatanckich i pomocowych związanych z Powstaniami Śląskimi.

Przewrót wojskowy w Cieszynie—cała Polska świętuje odzyskanie niepodległości 11 listopada, ale w Cieszynie uroczystości z tej okazji zaczynają się zwyczajowo znacznie wcześniej, mianowicie już w... październiku. Ma to związek z ważnym dla lokalnej historii wydarzeniem, które miało miejsce 19 października 1918 roku. Wtedy to bowiem utworzona została Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego (RNKC), będąca pierwszym, niezależnym od władz zaborczych, polskim organem władzy na terenie odradzającego się stopniowo państwa polskiego. RNKC stała się pierwszym (choć tylko regionalnym) formalnym polskim rządem na terenie późniejszej II Rzeczypospolitej. 30 października 1918 r. Rada Narodowa odebrała ślubowanie od większości przełożonych gmin (wójtów) w regionie, którzy złożyli w Cieszynie uroczystą przysięgę. Dzień później, w nocy z 31 października na 1 listopada 1918 roku żołnierze polscy służący w armii austro-węgierskiej wystawili posterunki w najważniejszych punktach miasta.

PW—rozwnięcie tego skrótu nie jest możliwe na podstawie dostępnych źródeł.

PZZ (Polski Związek Zachodni)—polska organizacja patriotyczna powstała w 1934 roku z przekształcenia Związku Obrony Kresów Zachodnich (ZOKZ).

Rada Narodowa Śląska Cieszyńskiego—powstała 19 października 1918 roku w Cieszynie m.in. z inicjatywy Józefa Kiedronia. Do Prezydium RNKC wybrano Józefa Londzina, Jana Michejdę, Tadeusza Regera, Naczelnikiem Wydziału Górniczo-Przemysłowego był natomiast Jerzy Wojnar. Członkowie Rady reprezentowali trzy polskie stronnictwa polityczne – Polskie Zjednoczenie Narodowe, Polską Partię Socjalno-Demokratyczną Galicji i Śląska Cieszyńskiego oraz Związek Śląskich Katolików. Zadaniem RNKC było przejęcie władzy w Księstwie Cieszyńskim po rozpadzie Austro-Węgier i włączenie Śląska Cieszyńskiego w granice tworzącego się państwa polskiego. Była pierwszym formalnym rządem na ziemiach polskich w procesie odradzania się Rzeczypospolitej.

Rady Rodzicielskie—„wprowadzane do szkół śląskich w końcu lat dwudziestych — zgodnie z zaleceniami okólników ministerialnych. W klasach nosiły one nazwę opiek klasowych, w szkole — rad rodzicielskich, a w poszczególnych gminach — zespołów bądź związków rad rodzicielskich. W ich skład wchodziłi,

SŁOWNIK POJĘĆ, TERMINÓW I SKRÓTÓW ZNALEZIONYCH W OGNISKOWCACH

oprócz rodziców wybranych na walnych zebraniach, także wychowawcy i kierownicy szkół. Zgodnie z regulaminem do zadań rad należało przede wszystkim „zadziergnięcie silniejszych węzłów współpracy z rodzicami uczniów”, „ułatwianie pracy naukowej i wychowawczej szkoły”, a także porozumiewanie się z gronem nauczycielskim w sprawie dysponowania środkami materialnymi, wspomaganie uczniów ubogich oraz walka o dzieci polskie w okresie tzw. wpisów szkolnych. Tworzone od 1933 roku z przedstawicieli rad tzw. komisje międzyszkolne - razem z komisjami szkolnymi, związkami szkolnymi - współdecydowały o sprawach budowy i remontów szkół, podziału budżetu szkolnego oraz właściwego wykorzystania kadr pedagogicznych. Po 1937 roku przejmowały one zadania tychże komisji i dozorów szkolnych”.

RIOK—Robotniczy Instytut Oświaty i Kultury im. S. Żeromskiego – syndykalistyczna organizacja oświatowa utworzona jesienią 1930. Współpracował z Generalną Federacją Pracy, a następnie ze Związkiem Związków Zawodowych (ZZZ), w tworzeniu grup samokształceniowych, organizowaniu szkoleń, obozów wypoczynkowych, zawodów sportowych i odczytów na tematy historyczne, syndykalistyczne i literackie.

Sejm Śląski—zwany także Śląskim Sejmem Wojewódzkim, był lokalnym parlamentem, formalnie funkcjonującym w latach 1922–1945 (a w praktyce jedynie do wybuchu II wojny światowej) i obejmującym swymi kompetencjami ówczesne województwo śląskie. Powołanie go do życia stanowiło konsekwencję nadania województwu śląskiemu autonomii. Wyrażała się ona m.in. możliwością ustanawiania w niektórych dziedzinach życia publicznego odrębnych praw oraz decydowania o ewentualnym zastosowaniu w województwie śląskim ustawodawstwa ogólnopolskiego. Rozstrzygnięcia w tych sprawach podejmował Sejm Śląski.

Spółdzielnie—Związek był propagatorem ruchu spółdzielczego, a tego typu organizacje pozwalały na aktywizację społeczną i odczuwalne zmniejszenie kosztów życia, pożyczek, co szczególne znaczenie miało na Śląsku przy znacząco niższych pensjach nauczycielskich niż w pozostałej części kraju.

Stowarzyszenie Chrześcijańsko-Narodowe Nauczycieli Szkół Powszechnych (SChNNSP)—organizacja społeczna założona 27 września 1921, reprezentująca nauczycieli szkolnictwa powszechnego o poglądach prawicowych, antykomunistycznych. Powstało ze zjednoczenia dziewięciu organizacji nauczycielskich, reprezentowało mniejszość w przedwojennym zawodowym ruchu nauczycielskim.

Jego dorobek wydawniczy obejmuje m.in. czasopiśma: „Nauczyciel Polski” (organ prasowy), „Kwartalnik Pedagogiczny”, „Szkoła” i in. ukazujące się regional-

nie, a także tytuły dla dzieci: „Młody Polak”, „Dzwonki”; w czasie okupacji Stowarzyszenie współpracowało z Tajną Organizacją Nauczycielską; po II wojnie światowej nie wznowiło działalności.

Strzelec—Związek Strzelecki powstały po I wojnie światowej. Nawiązywał do tradycji Związku Strzeleckiego z lat 1910–1914. Zrzeszał pozaszkolną, przedpoborową młodzież, głównie wiejską i rzemieślniczą. Prowadził działalność w zakresie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego. Podlegał Ministerstwu Spraw Wojskowych. Należał do Polskich Związków Sportowych. Ściśle związany z obozem J. Piłsudskiego. Związek podzielony był na 3000 oddziałów w 141 obwodach należących do 15 okręgów. Prowadzono w jego ramach działalność oświatową, tj. kursy podstawowe, kursy instruktorskie, pogadanki, odczyty, biblioteki i czytelnie. W 1928 roku istniało 70 chórów, 20 orkiestr, 16 domów ludowych z boiskami i 237 świetlic należących do związku.

TCL—Towarzystwo Czytelni Ludowych.

TMP—brak informacji uniemożliwia rozwinięcie skrótu.

Towarzystwo Polek—Związek Towarzystw Polek (ZTP) – polska patriotyczno-narodowa, górnośląska organizacja kobieca założona w marcu 1914 roku.

Towarzystwo Polskich Ewangelików—istniało w 1937 roku.

TPBSP—prawdopodobnie Towarzystwo Przyjaźni Bibliotek Szkół Powszechnych.

TPBSzP— zdaniem autora Towarzystwo Przyjaźni Bibliotek Szkół Powszechnych.

Tymczasowa Komisja Rządząca Śląska Cieszyńskiego—organ polskiej władzy wykonawczej we Lwowie; gł. zadanie — zjednoczenie byłego zaboru austriackiego z resztą Polski; Tymczasowy Komitet Rządzący uznał zwierzchnictwo rządu w Warszawie; I 1919 po połączeniu z Pol. Komisją Likwidacyjną przekształcony w Komisję Rządzącą dla Galicji, Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spiszu, rozwiązana w III 1919; władzę przejął generalny przedstawiciel rządu Rzeczypospolitej Polskiej.

Uniwersytet Robotniczy im. Stefana Żeromskiego—patrz RIOK. Od 1935 w Lublinie działał Uniwersytet Powszechny im. Stefana Żeromskiego.

WF—brak możliwości rozwinięcia skrótu w momencie pisania.

WKN—Wyższe Kursy Nauczycielskie, organizowane przez ZNP kursy doskonalące nauczycieli już od września 1918 roku lub Wakacyjne Kursy Nau-

SŁOWNIK POJĘĆ C.D. ...

czyielskie z programem Wyższych Kursów Nauczycielskich, organizowane przez m. in. Okręg Śląski ZNP.

WOP—Wydział Oświecenia Publicznego – śląski odpowiednik MWRiOP – Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

ZOKZ—Związek Ochrony Kresów Zachodnich – polska organizacja patriotyczna założona w październiku 1921 roku przez działaczy Komitetu Obrony Górnego Śląska; w 1934 przekształcona w Polski Związek Zachodni.

ZPNPSP—Zrzeszenie Nauczycielstwa Polskich Szkół Początkowych – organizacja nauczycielska działająca w Królestwie Polskim w latach 1917-1919. Jeden z korzeni ZNP. Na zjeździe przedstawicieli różnych organizacji nauczycielskich, m.in. także działaczy Polskiego Związku Nauczycielskiego i Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego z obu okupowanych przez państwa centralne części Królestwa Polskiego w Radomiu (29-30 grudnia 1916), postanowiono utworzyć jedną wspólną organizację nauczycieli szkół początkowych w Królestwie i utworzono Komisję Organizacyjną Zrzeszenia Nauczycielstwa Polskich Szkół Początkowych (ZPNPSP). W styczniu 1917 Komisja przekształciła się w Zarząd Główny ZPNPSP. W 1918 organizacja zrzeszała już ponad 40% nauczycieli szkół początkowych Królestwa Polskiego. Według Ustawy ZPNPSP z 1917 roku najwyższą władzą Zrzeszenia był zjazd delegatów oddziałów zwoływany zwykle raz na rok. Zjazd wybierał na trzy lata Zarząd Główny (złożony z 12 członków i 3 zastępców) oraz Komisję Rewizyjną. Podstawową jednostką organizacyjną stanowił oddział.

ZS—Związek Strzelecki – patrz: Strzelec.

Związek Dzielnicowy Stowarzyszeń Nauczycieli Polaków w Poznaniu—jedna z organizacji związkowych nauczycieli powstających po wyzwoleniu państwa.

Związek Młodzieży Ewangelickiej—w latach 1932 - 1939 w Cieszynie ukazywał się miesięcznik „Głos Młodzieży Ewangelickiej”, wydawany przez Związek Młodzieży Ewangelickiej i Zrzeszenie Związków Młodzieży ewangelickiej na Śląsku č.S.R.

Związek Młodzieży Wiejskiej—istniejąca od 1911 roku do dzisiaj organizacja młodzieży wiejskiej.

STRUKTURY OKRĘGU ŚLĄSKIEGO 1922-1939

Komisja prasowa, Komisja Społeczna,
Oddział Oświaty Pozaszkolnej,
P.S.N.Ż (Powiatowa Sekcja Nauczycieli?),
Sekcja Kierowników ognisk szkół dokształcających,
Sekcja Kierowników pracowni fizyko-chemicznych,
Sekcja Klas i Szkół Doświadczalnych,
Sekcja muzyki i śpiewu,
Sekcja Nauczycielek Robót Kobięcych,
Sekcja Nauczycielstwa Przedszkoli,
Sekcja pracowników w towarzystwach i organizacjach Polskich na Śląsku,
Sekcja prawna,
Sekcja regionalistyczna,
Sekcja samorządowa N. Ch. Z. P.,
Sekcja społeczna,
Sekcja szkolnictwa specjalnego,
Sekcja Szkolnictwa Średniego,
Sekcja wdów i sierot,
Sekcja wspólnoty pracy,
Wydział pracy społecznej.

WSPÓŁCZESNE STRUKTURY OKRĘGU ŚLĄSKIEGO ZNP

SEKCJE ZWIĄZKOWE

Sekcja Emerytów i Rencistów,
Sekcja Pracowników Administracji i Obsługi.

KOMISJIE PROBLEMOWE ZOŚ ZNP

Komisja Historyczna,
Komisja Samorządowa,
Komisja ds. Promocji Związku,
Komisja Ochrony Pracy,
Komisja Odznaczeniowa,
Komisja Socjalna,
Komisja Pedagogiczna.

SEKCJE ZAWODOWE

Sekcja Bibliotekarska.
Sekcja Wychowania Przedszkolnego,
Sekcja Szkolnictwa Zawodowego,
Sekcja Szkolnictwa Specjalnego,

KLUBY

Okręgowy Klub Młodego Nauczyciela,
Antymobbingowy,
Nauczycielski Klub Literacki
Klub Twórców „Różni”.

OKRĘGOWA KOMISJA REWIZYJNA

NOTKI BIOGRAFICZNE I INNE INFORMACJE

Bebel Jan — przewodniczący Wydziału Finansowego Zarządu Okręgu Śląskiego w 1937 roku.

Bakoś Mieczysław — przewodniczący Sekcji Szkolnictwa Zawodowego i Doksztalcania Zarządu Okręgu Śląskiego w roku 1937.

Baściak — członek Zarządu Głównego w latach dwudziestych XX wieku.

Benoni-Dobrowolska Julia — udzielała się pod tym nazwiskiem w środowiskach oświatowych przynajmniej od 1905 r. Propagatorka przedszkoli i metody Montesoriego. Działała w Macierzy Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego. W Zarządzie Okręgu kierowała Sekcją Nauczycielstwa Przedszkoli.

Bieńkowski Zygmunt — członek Zarządu Okręgu Śląskiego w 1932 roku.

Błach Franciszek — prezes Oddziału Grodzkiego w Chorzowie, członek Zarządu Okręgu Śląskiego w roku 1937.

Błasiński Stanisław — wieloletni redaktor „Ogniskowca”, przewodniczący Wydziału Pracy Społecznej Okręgu Śląskiego, a także redaktor „Głosu Chorzowa”, pisma, które ukazało się w 1939 roku. Jeden z twórców Śląskiego Związku Teatrów Ludowych w Chorzowie w roku 1938.

Broniec Karol — członek Prezydium Okręgowej Sekcji Szkolnictwa Średniego w roku 1937.

Brzostyńska B. — członek Zarządu Sekcji Nauczycieli Szkół Średnich przy ognisku w Mysłowicach.

Chodacki Marian — członek Prezydium Wydziału Pracy Społecznej Okręgu, prezes Oddziału w Rybniku.

Cieśla Michal (1889—1940) — członek Zarządu Okręgu Śląskiego w roku 1932. Nauczyciel. Absolwent niemieckiego Seminarium Nauczycielskiego w Bielsku (1909) oraz dwuletnich studiów w Instytucie Pedagogicznym w Katowicach (1930). Krótco pracował w Górkach Wielkich i Stonawie. Nauczyciel w Krakowie (od 1910). Inspektor szkolny w Miechowie (1916-1917). Kierownik szkoły w Boguminie (od 1919). Nauczyciel w Cieszynie i Katowicach (od 1927). Kierownik Publicznej Szkoły Ludowej (później Powszechnej) w Wiśle (od 1930). Działacz Związku Nauczycielstwa Polskiego oraz Związku Strzeleckiego. W czasie II wojny światowej więzień obozu koncentracyjnego w Dachau, a następnie w Mauthausen-Gusen, gdzie zginął.

Cięciała (?) — członek Prezydium Wydziału Pracy Społecznej Okręgu w roku 1937.

Czoppówna Maria — przewodnicząca Sekcji Wychowania Przedszkolnego Zarządu Okręgu w roku 1937. Była bardzo aktywnym związkowcem, między innymi po aneksji Zaolzia rozmawiała z Naczelnikiem WOP - Zawidzkim o statusie materialnym nauczycieli Zaolziańskich.

Czorny St. — prawdopodobnie prezes Oddziału w Pszczynie. Członek Zarządu Okręgu Śląskiego w 1937 roku.

Czyżyk Kazimierz — członek Prezydium Okręgowej Sekcji Szkolnictwa Średniego w roku 1937.

Dąbrowa Jan — redaktor „Ogniskowca” i członek Prezydium Sekcji Nauczycieli Szkół Średnich w roku 1937.

Dąbrowski Tomasz — zastępca członka Zarządu Okręgu Śląskiego w 1937 roku.

Denter Zygmunt — w 1922 roku członek Głównej Komisji Rozjemczej. Prawdopodobnie nauczyciel Gimnazjum Centralnego Komitetu Obywatelskiego w Moskwie w roku

szkolnym 1916/1917 i działacz plebiscytowy, o czym świadczy wydawnictwo Arcta jego autorstwa pod tytułem: Śląsk Górny: (teren plebiscytowy): rys historyczno-ekonomiczny.

Deptowski Stefan — przewodniczący Wydziału Pracy Społecznej Zarządu Okręgu Śląskiego. Człowiek o tym nazwisku był dyrektorem Szkoły Rolniczej w Nakle Śląskim w latach 1949-52. Przeszedł tam z kluczborskiego inspektoratu oświaty rolniczej. Dzisiaj to: Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego. W latach trzydziestych prowadził kursy dla niewykwalifikowanych nauczycielek przedszkoli. Działał w Sosnowcu w kole Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych.

Jest nekrolog informujący o śmierci zasłużonego nauczyciela PRL o tym nazwisku 8 listopada 1986 roku w Krakowie.

Drwiega(?) — jak ujęto w „Ogniskowcu”, był lustratorem ognisk z poruczenia Zarządu Okręgu Śląskiego w roku 1932.

Duda Edmund — członek Komisji Prasowej Zarządu Okręgu Śląskiego na przełomie lat 20 i 30 XX w. Być może także dyrektor koła śpiewaczego w Tarnowskich Górach.

Dudziński Eustachy — członek Komisji Prasowej Zarządu Okręgu Śląskiego na przełomie lat 20 i 30 XX w.

Dybczyński Tadeusz — współpracownik Polskiego Komitetu Plebiscytowego w Bytomiu.

Dynowicz Władysław — prezes Oddziału Powiatowego w Pszczynie w roku 1937.

Dzięgiel Władysław (1902—1944) — członek Prezydium Okręgowej Sekcji Szkolnictwa Średniego Okręgu Śląskiego ZNP. Nauczyciel, dyrektor Gimnazjum w Pszczynie im. Władysława Chrobrego.

Edukacja: 1920 - matura, 1923 - Studium Pedagogiczne i Dwuletnia Szkoła Nauk Politycznych w Krakowie, 1926 - absolwent UJ. 1 X 1926 - nauczyciel tymczasowy w Państwowym Gimnazjum w Mysłowicach, 1930 - doktorat z filozofii na UJ. 1933 - dyrektor G. Bolesława Chrobrego w Pszczynie.

Należał do: Polskiego Związku Zachodniego, Stowarzyszenia Rodzina Urzędnicza - koło powiatowe w Pszczynie, któremu przesował od stycznia 1934 do lutego 1935.

W 1937 został wizytatorem szkół w Wydziale Oświecenia Publicznego Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego.

We wrześniu 1939 emigrował na Węgry, gdzie tworzył szkolnictwo polskie. W 1943 został aresztowany przez Niemców. Zginął w Neuenegamme 3 XII 1944.

Fitzówna Maria — zastępca członka Zarządu Okręgu Śląskiego w roku 1932. Jako ciekawostkę można podać, że w „Sporcie Wodnym” - luty nr 2. 1929 - widnieje jej nazwisko z podaniem nazwy klubu - „Giszowiec”. Brak informacji, czy jest to jedna i ta sama osoba, czy tylko zbieżność nazwisk.

Folek Jan — członek Prezydium Wydziału Pracy Społecznej Okręgu Śląskiego ZNP. Być może również prezes Oddziału Grodzkiego w Chorzowie i z dużym prawdopodobieństwem radny w Nowych Hajdukach wykazany z zawodu jako nauczyciel.

Furman Tadeusz — członek Zarządu Okręgu Śląskiego ZNP. Kierownik Szkoły Powszechnej w Wełnowcu, pow. Katowice. Działacz ZNP, Związku Powstańców Śląskich. Sekretarz Zarządu Okręgu Związku Inteligencji Ludowej i Przyjaciół Wsi. Od jesieni 1940 r. pełnił funkcję skarbnika OBSz. Członek Okręgowej Komisji Oświaty i Kultury ROCH-a.